

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazuje wytyczne dotyczące działań, które należy podjąć po ustąpieniu wód powodziowych. Zalecenia dotyczą upraw polowych oraz trwałych użytków zielonych.

Pierwsze działania po ustąpieniu wód powodziowych.

Po ustąpieniu wód powodziowych rolnicy powinni przeprowadzić oględziny terenu i roślin, zwracając szczególną uwagę na rodzaj naniesionych materiałów (osady, namuły, odpady itd.) oraz objawy chorobowe.

Podejrzenia skażenia gleb środkami chemicznymi należy zgłosić do właściwego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

Z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego (ODR) można się kontaktować również w przypadku innych pytań dotyczących spraw popowodziowych.

Zalecenia dotyczące upraw polowych oraz trwałych użytków zielonych

Na polach, na których wszystkie rodzaje upraw zostały zniszczone na skutek fali powodziowej i długotrwałej stagnacji wody, rolnicy powinni:

- w miarę możliwości odprowadzić wodę pozostałą w zagłębieniach aby przyspieszyć osuszanie terenu;
- wyrównać wszelkie wyrwy powstałe w wyniku spływów powierzchniowych;
- usunąć naniesione przez wodę gałęzie i nieczystości;
- z chwilą, gdy gleba osiągnie odpowiednią wilgotność, przystąpić do mechanicznej uprawy gleby,
- zależnie od możliwości uprawę gleby wykonać pługiem lub kultywatorem na głębokość do 15-30 cm, aby warstwa uprawna uległa napowietrzeniu.

Na polach, z których nie zebrano roślin, jeśli będzie możliwy wjazd na pole, rolnicy powinni

najpierw wykonać zbiór, a następnie zaorać pola. Ponadto:

- Na polach, gdzie nie została zebrana kukurydza, trzeba kukurydżę zebrać, a następnie zutylizować.
- Na podtopionych (zalanych) polach z roślinami okopowymi (ziemniakami, burakami, warzywami okopowymi) rośliny należy zebrać, a następnie zutylizować.
- Na polach, na których nie zebrano soi, pozostawioną soję należy zaorać, jeśli będzie możliwy wjazd na pole.
- Pola, które zostały obsiane oziminami (głównie rzepakiem) po zaoraniu ewentualnie przesiać zbożami ozimymi lub jarymi.

Zbiory z zalanych (podtopionych) upraw (pól) nie mogą być wykorzystane zarówno w żywieniu zwierząt, jak i ludzi, między innymi z powodu zanieczyszczenia plonów przez grzyby, które mogą tworzyć toksyczne mykotoksyny. Plony z zalanych i podtopionych pól należy zutylizować, najlepiej w biogazowniach.

Tereny poddane dużym spływom i infiltracji wód.

Na terenach poddanych dużym spływom powierzchniowym i infiltracji wód w głąb profilu, w szczególności na glebach lekkich i średnich, trzeba liczyć się ze znacznymi ubytkami wapnia, magnezu i potasu. W związku z tym należy zwrócić się do Okręgowych Stacji Chemiczno-Rolniczych z wnioskiem o wykonanie analizy odczynu i ustalenie dawki nawozu wapniowego oraz potasu i magnezu.

Przygotowanie pól pod zasiewy.

Z uprawą gleby pod nowe zasiewy należy czekać, aż wilgotność gleby będzie pozwalała na bezpieczne użycie ciężkich narzędzi oraz należy pracować przy obniżonym ciśnieniu w kołach. Gdy gleba osiągnie odpowiednią wilgotność należy ją zasilić nawozami fosforowymi i potasowymi – po wstępnym wyrównaniu powierzchni i w miarę możliwości. Na terenach popowodziowych, po wykonaniu analiz glebowych przez Stacje Chemiczno-Rolnicze, wskazane jest wapnowanie.

Po siewie nawozów należy wykonać zabiegi uprawowe. Właściwie wykonana uprawa powinna sprzyjać poprawie struktury, napowietrzeniu gleby oraz maksymalnemu wyrównaniu jej powierzchni przed siewem.

Przygotowanie pól pod rośliny jare.

Tam, gdzie można uprawiać poplon ozimy (żyto w mieszance z wyką ozimą), jest szansa na uzyskanie dużego plonu biomasy. Wzbogaci ona glebę w substancję organiczną i powinna być przeznaczona przede wszystkim na przyoranie wiosną (zielony nawóz). Jeśli tylko będzie możliwy wjazd na pole, należy takie poplony wysiewać, pomimo upływu zalecanego terminu siewu. Przed siewem poplonów wskazane jest nawożenie, w miarę możliwości wszystkimi składnikami, co pozwoli na uzyskanie większego plonu biomasy.

Zalecenia dla obszarów popowodziowych w zakresie wapnowania.

Na gruntach popowodziowych mogą występować zakwaszenie czy nadmierna alkalizacja gleby. Rolnicy powinni zrobić szczegółową analizę gleby, określając jej odczyn (pH) i zasobność w składniki mineralne. Zakwaszenie gleb muszą zneutralizować poprzez zastosowanie odpowiednio wyliczonej, na podstawie oznaczeń odczynu (pH-KCl gleby), dawki wapna nawozowego oraz wymieszanie wapna z glebą. Szybszy wzrost pH gleby, a przede wszystkim jej sanitację, można uzyskać poprzez zastosowanie wapna tlenkowego.

Wapnowanie gleb będzie korzystne również na obszarach, na których doszło do zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi. Wzrost odczynu gleb w wyniku wapnowania ograniczy mobilność metali, a co za tym idzie ich fitotoksyczności oraz ewentualne przechodzenie do łańcucha pokarmowego i wód gruntowych. Z kolei nadmierna alkalizacja może być neutralizowana poprzez dodatek siarki elementarnej, która w dość krótkim czasie powoduje spadek pH gleby.

W celu podjęcia odpowiednich i najbardziej racjonalnych decyzji należy w najbliższej Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej określić odczyn gleby i jej inne właściwości chemiczne.

Ryzyko zanieczyszczenia gleb i roślin.

W wyniku przejścia wód powodziowych przez potencjalne źródła zanieczyszczeń, takie jak np. składowiska odpadów, wysypiska śmieci, oczyszczalnie ścieków itp. może dojść do lokalnego skażenia terenu.

Istnieje również ryzyko zanieczyszczenia wód i gleb substancjami chemicznymi, w tym pestycydami. W efekcie skumulowane pozostałości mogą być pobierane przez rośliny uprawiane w kolejnych sezonach wegetacyjnych. Na terenach popowodziowych zanieczyszczenia mogą docierać również do wód gruntowych i studni. W takich przypadkach, aby ocenić poziom zanieczyszczeń, należy prowadzić regularną kontrolę jakości wód i gleb przy pomocy wyspecjalizowanych laboratoriów badawczych.

Tereny, na których podejrzewane jest silne lokalne skażenie, należy oznakować i pobrać z nich próbki gleby. Próbki glebowe powinny być pobrane przez osoby wykwalifikowane, np. z Okręgowych Stacji Chemiczno-Rolniczych, ODR, Zakładu Herbologii IUNG-PIB we Wrocławiu. W przypadku podejrzenia występowania patogennych mikroorganizmów, próbki należy przekazać do Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

Jeżeli na nowych zasiewach roślin ozimych wystąpią nietypowe objawy chorobowe lub żerowania szkodników, należy skontaktować się z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) lub Instytutem Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu.

Muł i osad popowodziowy zalegające na glebach zagrożonych zanieczyszczeniem sanitarnym również mogą zawierać w sobie potencjalne patogeny. Zaleca się, by podczas ich usuwania z pól stosować maseczki i rękawice ochronne.

Powódź wiąże się ze zwiększonym rozwojem patogenów roślinnych, m.in. grzybów *Fusarium* sp., *Verticillium* sp. i *Botrytis cinerea*. Gleba może być rezerwuarem tych patogenów, co stanowi zagrożenie dla nowo zakładanych upraw. Poza oczyszczeniem gleby z obumierających i martwych roślin warto rozważyć stosowanie fungicydów, aby ochronić rośliny przed chorobami.

Na rynku są dostępne dezynfektanty, które można samodzielnie stosować, a jedną z podstawowych metod jest wapnowanie gleby. Ważne by przed odkażaniem powierzchnia gleby została oczyszczona z zalegających resztek zwierzęcych, roślinnych, odpadów i osadu popowodziowego.

Zalecenia w zakresie zabiegów agrotechnicznych oraz prac renowacyjnych na trwałych użytkach zielonych.

W zależności od usytuowania trwałych użytków zielonych na terenach popowodziowych oraz sposobów ich użytkowania, zakres zabiegów agrotechnicznych oraz prac renowacyjnych będzie zróżnicowany. Na większości terenów rolniczych województwa dolnośląskiego woda spłynęła, pozostawiając wiele szkód, w tym na trwałych użytkach zielonych, z niewielkimi pozostałościami w niższych partiach terenu.

Na pastwiskach położonych w wyższych partiach terenu, zwłaszcza na zboczach, gdzie stagnowanie wody było znacznie krótsze i bez wyraźnych symptomów zanieczyszczeń, po trzech tygodniach (tj. po trzech opadach deszczu), można kontynuować wypas zwierząt. Na terenach płaskich oraz zastoiskowych rolnicy powinni zrezygnować z wypasu w bieżącym roku.

W województwie opolskim woda stagnowała w większym stopniu na powierzchni trwałych użytków zielonych niż na gruntach ornych. Jeżeli zostaną stwierdzone zanieczyszczenia, należy zaprzestać wypasu zwierząt na pastwiskach w bieżącym roku, przed podjęciem decyzji o sposobie renowacji gruntów.

Niezależnie od sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych, w warunkach stagnowania wody na ich powierzchni w okresie około dwóch tygodni, w trakcie występowania temperatur na poziomie ponad 20°C wartościowe gatunki traw oraz roślin bobowatych wypadły ze składu gatunkowego. Dla poprawy składu runi konieczna jest ich renowacja mieszankami z odpowiednim składem metodą najtańszą – podsiewu.

W warunkach zalania łąk, po spłynięciu wód oraz po odpowiednim osuszeniu terenu – umożliwiającym wprowadzenie sprzętu do zbioru runi – należy je skosić oraz zebrać ruń, z

przeznaczeniem do biogazowni. Wskazane ubytki wartościowych gatunków z runi należy uzupełnić poprzez ich podsiew.

W przypadkach naniesienia namułów na powierzchnię trwałych użytków zielonych sposób ich renowacji jest zróżnicowany:

- w warunkach niewielkiej miąższości oraz miąższości do 5 cm, po odpowiednim przesuszeniu, wystarczające jest bronowanie i obsiew odpowiednią mieszanką trawiasto-bobowatą w ilości około 30 kg/ha oraz wałowanie;
- w warunkach miąższości namułów na poziomie około 10 cm, z dużym ładunkiem frakcji drobnych oraz substancji organicznej, należy zastosować glebogryzarkę lub bronę talerzową, wałowanie oraz wysiew mieszanki w ilości około 30 kg/ha;
- w warunkach naniesienia frakcji piasku lub innych utworów mineralnych na podobną miąższość jak poprzednio lub większą konieczne jest przeoranie trwałych użytków zielonych, talerzowanie na krzyż, bronowanie, wałowanie przed siewem oraz po siewie; norma wysiewu mieszanki w tym przypadku wynosi ok. 35 kg/ha.

Więcej na:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/zalecenia-dla-rolnikow-z-terenow-dotknietych-powodzi>